

TYT TÜRKÇE · ÜNİTE 9 / 12 · DİL BİLGİSİ, YAZIM VE NOKTALAMA

Yazım Kuralları: TYT Hap Bilgi

Yazım kuralları her yıl iki soru: ÖSYM 2018-2026 arasında **18 soru** sordu. On tanesi birleşik sözcüklerin bitişik ya da ayrı yazılması, altısı büyük harfler.

ÖSYM kimi yıllar kuralı soru kökünde veriyor ("anlam değişmesine uğramışsa bitişik yazılır"); o zaman iş kuralı şıklara tek tek uygulamak. Notlar sorulan kuralları örnek sözcüklerle ve ÖSYM'nin her sorusundaki yanlış yazımı veriyor.

Bu ünite

18 çıkmış soru (2018-2026)

bu bloktan yılda ~8 soru
15 ÖSYM tuzağı

1 ÖSYM bu ünitelerden ne sordu?

18 sorunun 10'u tek konudan geldi: Birleşik sözcük ve birleşik fiil.

Birleşik sözcük ve birleşik fiil ■■■■■■■■■■ 10 soru

2018/17 Kural: anlam değişmesi ve bitişik yazım 2019/15 Birleşik fiiller: arz etmek

2020/12 Değer bilir mi, değerbilir mi? 2021/14 Hak etmek 2022/12 Tezlik fiili: unuttu vermiş

2023/11 Uyurgezer 2023/12 Ana dili öğretimi 2024/12 Kural: cırcır böceği

2025/12 Gök bilimciler 2026/11 Kural: vişneşürüğü

Büyük harfler ■■■■■■■■ 6 soru

2020/11 Leyla ile Mecnun 2021/13 Alman Çeşmesi 2022/11 İki noktadan sonra sıralama

2024/11 Heyeti kabul eden Bakan 2025/11 Neretva Nehri 2026/12 Orta Çağ sarıncı

Bağlaç ve ek ■■ 2 soru

2018/15 "Kimi zaman da" 2019/16 Kısaltmaya gelen ek

Sorular ÖSYM'nin yayımladığı 2018-2026 TYT soru kitapçıklarından (Türkçe testi). Soruların metni ÖSYM'nin telifinde olduğu için burada yok; notlarda **TYT 2025/4** gibi bir damgayla, sorulduğu yıl ve numarasıyla işaretli. Numarayla soruyu kitapçıkta bulabilirsiniz.

2 Birleşik Fiiller

"Etmek, olmak" ile kurulan fiil bitişik mi, ayrı mı?

1 Önce isim kısmını tek başına yaz: kayıp, af, his, ret, hak, fark, arz.

2 Birleşirken bir **ses düşüyor ya da türüyorsa** bitişik: kaybolmak, affetmek, hissetmek, reddetmek, kaydetmek, hükmetmek, addetmek.

3 Ses olayı **yoksa** ayrı: arz etmek, fark etmek, hak etmek, terk etmek, yok etmek, var olmak. **TYT 2019/15 · 2021/14**

4 Gelenekleşmiş bitişikler: cezbetmek, darbetmek, menetmek, defetmek, katetmek.

↳ Aynı isim öbür yardımcı fiillerle de aynı yazılır: kaybetmek, kaybolmak; hissetmek, hissedilmek.

Kurallı birleşik fiiller

- a, -e, -ı, -i ile **bilmek, vermek, kalmak, durmak, gelmek, yazmak** birleşince bitişik yazılır: okuyabilmek, alıvermek, uyuyakalmak, süregelmek, düşeyazmak.
- Tezlik fiili tek sözcüktür, araya ek girmez: unut-u-ver-miş → **unutuvermiş**. ÖSYM'nin parçasındaki "unutumuvermiş" bu yüzden yanlıştır. **TYT 2022/12**
- ÖSYM'nin parçasında doğru yazılmış olanlar: kaydedildiği (kayıt), katettiği, olağanüstü. Yanlış olan "gökbilimciler"di: doğrusu gök bilimciler. **TYT 2025/12**

3 Birleşik Sözcükler

Kural kökte verilmişse

1 Kuralı oku: hangi durumda bitişik, hangi durumda ayrı?

2 Her şıktaki sözcüğe aynı soruyu sor: **anlam değişti mi?** Deniz yılanı gerçekten bir yılan → anlam değişmemiş, ayrı. Camgöbeği bir renk → anlam değişmiş, bitişik.

3 Kuralı ters uygulayan şık cevaptır: anlamı değişmeyen sözcük bitişik ya da anlamı değişen sözcük ayrı yazılmış. **TYT 2018/17 · 2024/12 · 2026/11**

Bitişik mi, ayrı mı?

KURAL	ÖRNEKLER
Anlam değişmesi yok: ayrı	cırcır böceği, deniz yılanı, içli köfte, kuyruklu yıldız, çavuş üzümü TYT 2024/12
Biri ya da ikisi anlam değiştirmiş: bitişik	camgöbeği, vişneçürüğü, kavuniçi, bülbülyuvası, yalıçapkını, kargaburnu TYT 2026/11
Ana, ön, iç, alt ile kurulan tamlama: ayrı	ana dili, ön söz, iç savaş, alt yazı; ama anayasa, altyapı bitişik TYT 2023/12

KURAL

ÖRNEKLER

Bilim ve bilgi ile: ayrı

gök bilimi, gök bilimci, dil bilgisi, ses bilgisi

TYT 2025/12

Kalıplaşmış sıfat-fiil: bitişik

gökdelen, barışsever, basınçölçer, çokbilmiş, karıncaincitmez

TYT 2020/12

İki çekimli fiilden kalıplaşmış: bitişik

uyurgezer, okuryazar, yanardöner, vurdumduymaz

TYT 2023/11

Alt, üst, üzeri somut yer bildirmiyorsa: bitişik

bilinçaltı, ayaküstü, akşamüzeri; somut yerse ayrı: yer altı, deri altı

Hane, name, zede, sever, perest: bitişik

yazıhane, beyanname, depremzede, hayırsever, haya/perest

Sıfat-fiil tamlaması korunuyorsa: ayrı

çalar saat, güler yüz, çıkmaz sokak

Ses düşmüşse: bitişik

kaynana (kayın ana), pazartesi, nasıl (ne asıl)

Bağlam yazımı değiştirir

- Aynı söz bir yerde birleşik sıfat, bir yerde cümlemin yüklemi olabilir. "Ne değer bilir ne yol yordam" cümlesinde "bilir" yüklem: **değer bilir** ayrı yazılır. TYT 2020/12
- "Şey" hep ayrı (her şey, bir şey); "hiçbir, birçok, birkaç, herhangi" bitişik; "hiç kimse, her an, her gün" ayrı.
- İkilemeler ayrı yazılır (iç içe, yan yana, baştan başa); ikileme özelliğini yitirenler bitişik: birdenbire, tıpatıp, gelişigüzel.

4) Büyük Harfler

ÖSYM'nin sorduğu büyük harf kuralları

KURAL

DOĞRU YAZIM

Eser adında bağlaç ve soru eki küçük

Leyla ile Mecnun, Mai ve Siyah TYT 2020/11

Yapı adının her sözcüğü büyük

Galata Kulesi, Alman Çeşmesi, Ayasofya Camisi

TYT 2021/13

Özel adın yerine kullanılan unvan büyük

Heyeti Bakan kabul etti. Okulu Vali ziyaret etti.

TYT 2024/11

Yer adında tür bildiren ikinci ad büyük

Neretva Nehri, Ağrı Dağı, Van Gölü TYT 2025/11

Tarihî çağ ve dönem adları büyük
İki noktadan sonra cümle değilse
küçük

Orta Çağ, İlk Çağ, Lale Devri TYT 2026/12
Eskilik şuydu: duvarlarda çiviler, lekeler, saksılar.
TYT 2022/11

Öbür büyük harf kuralları

- Belli bir tarih bildiren ay ve gün adı büyük: 29 Mayıs 1453 Salı; tarih bildirmeyen küçük: eylülde okullar açılır.
- Akrabalık adı küçük: Fatma teyze, Ali amca; lakap olmuşsa büyük: Dede Korkut, Nene Hatun.
- Özel ada dâhil olmayan tür adı küçük: Konya ili, Akşam gazetesi; ama yer adının parçasıysa büyük: Bolu Dağı.
- Kurum adına gelen ek kesmeyle ayrılmaz: Fen Lisesinde, Etnografya Müzesine.
- Doğu ve batı yön bildirirse küçük (Bursa'nın doğusu), kültür ya da siyaset bildirirse büyük (Batı medeniyeti).
- Özel adlardan türeyen sözcükler büyük başlar ama yapım ekinde önce kesme konmaz: Ankaralı, Türkçe.

5) Bağlaç mı, Ek mi?

"de, ki, mi" ve kısaltmalar

- Bağlaç olan **de** ayrı yazılır ve hiç "te" olmaz. Çıkarınca cümle bozulmuyorsa bağlaçtır: "Kimi zaman da tanınmamış kişiler seçilir." TYT 2018/15
- Bulunma eki **-de** bitişiktir; çıkarınca cümle bozulur: "Okulda huzur var."
- Bağlaç **ki** ayrı (bilmem ki, öyle ki); kalıplaşanlar bitişik: belki, çünkü, hâlbuki, mademki, oysaki, sanki. Sıfat ve zamir yapan **-ki** eki bitişik: akşamki, benimki.
- Soru eki **mi** ayrı yazılır, sonraki ekler ona bitişir: geliyor musun, gelmiş miydi.
- Kısaltmaya gelen ek **okunuşa** göre: KYK "ke-ye-ke" okunur, ek "-de" olur: KYK'de. TRT'den, TBMM'nin, TÜBİTAK'ın. TYT 2019/16
- Saat ve rakama gelen ek de okunuşa göre: 16.30'da (otuzda), 19.00'da (on dokuzda).

6) Öbür Yazım Kuralları

Kısa kısa

- **Düzeltilme işareti** anlamı ayırır: hala (akraba) / hâlâ (henüz), adet (sayı) / âdet (gelenek); nispet ekini ayırır: dini (onun dini) / dinî (dinle ilgili).
- İnce "ğ, k"den sonraki "a, u" üzerine konur: dükkân, hikâye, rüzgâr, mahkûm.

- **Alıntılarda** ünsüzler arasına ünlü konmaz: antrenör, tren, psikiyatr, film; "-log" ile bitenler ek alınca ğ olur: psikoloĝu.
- **Sayılar**: üleştirme sayısı yazıyla (beşer, ikişer); sıra sayısında ek ya da nokta (5'inci ya da 5.), ikisi birden değil.
- **Pekiştirmeler** bitişik: apaçık, sapasağlam, darmadağın, sıırıslıklam.
- "İçeri, dışarı, ileri, yukarı" ek alınca son ünlüsü düşmez: içerde, ileride.

7 ÖSYM tuzakları: tek sayfada

ÖSYM'nin bu ünitadaki sorularda kurduğu tuzaklar. Sınavdan önceki son tekrar için bu liste yeter.

- 1 "Kimi zaman da" sözündeki "da" bağlaçtır; "zamanda" diye bitişik yazmak yanlıştır. TYT 2018/15
- 2 Deniz yılanı gerçekten bir yilandır; anlamı değişmediği için ayrı yazılır. TYT 2018/17
- 3 "Arz etmek" ses olayına uğramaz, ayrı yazılır; "arzederiz" yanlıştır. TYT 2019/15
- 4 KYK "ke-ye-ke" okunur: KYK'de, KYK'ye. TYT 2019/16
- 5 Eser adındaki "ile" bağlacı büyük harfle yazılmaz. TYT 2020/11
- 6 "Değer bilir" cümlede yükleme dönüşmüşse ayrı yazılır. TYT 2020/12
- 7 "Hak etmek" ayrı; "hakettiği" yanlıştır. TYT 2021/14
- 8 İki noktadan sonra cümle olmayan sıralama küçük harfle başlar. TYT 2022/11
- 9 "Uyurgezer" bitişik; iki çekimli fiilden kalıplaşmış. TYT 2023/11
- 10 "Ana dili" ayrı; "anayasa" istisnası onu bitişik yapmaz. TYT 2023/12
- 11 Belli bir kişiyi gösteren "Bakan" unvanı büyük harfle başlar. TYT 2024/11
- 12 Cırcır böceği gerçek bir böcek; ayrı yazılır. TYT 2024/12
- 13 "Gök bilimci" ayrı; "bilim, bilgi" ile kurulanlar ayrı yazılır. TYT 2025/12
- 14 Vişneçürüğü bir renk adı; anlamı değiştiği için bitişik. TYT 2026/11
- 15 "Orta Çağ" bir dönem adı; iki sözcüğü de büyük başlar. TYT 2026/12

8) Kendini dene: doğru mu, yanlış mı?

Önce D ya da Y'yi işaretle; cevaplar sayfanın sonunda.

1. "Fark etmek" bitişik yazılır.	☐ D ☐ Y
2. "Hissetmek" bitişik yazılır.	☐ D ☐ Y
3. "Cırcır böceği" bitişik yazılır.	☐ D ☐ Y
4. "Camgöbeği" bir renk adı olduğu için bitişik yazılır.	☐ D ☐ Y
5. "Gökbilimci" bitişik yazılır.	☐ D ☐ Y
6. "Bilinçaltı" bitişik yazılır.	☐ D ☐ Y
7. Bağlaç olan "de" bazen "te" biçiminde yazılır.	☐ D ☐ Y
8. "THY'nin" yazımı doğrudur.	☐ D ☐ Y
9. Belli bir tarih bildirmeyen ay adı büyük harfle başlar.	☐ D ☐ Y
10. "Leyla ile Mecnun" adında "ile" küçük yazılır.	☐ D ☐ Y
11. Üleştirme sayıları rakamla yazılabilir: 5'er öğrenci.	☐ D ☐ Y

Cevaplar

1. Y Birleşirken ses olayı olmadığı için ayrı yazılır.	7. Y Bağlaç "de" hiçbir zaman "te" olmaz; "gidip de".
2. D His-etmek birleşirken "s" ikizleşir; ses türediği için bitişik.	8. D Kısaltmanın son harfi "ye" okunur; ek "-nin".
3. Y Böcek anlamını koruyor; ayrı yazılır.	9. Y Tarih bildirmeyen ay ve gün adı küçük: eylülde, cumartesileri.
4. D Sözcükler anlam değiştirmiş; bitişik.	10. D Eser adlarındaki bağlaç ve soru eki küçük harfle yazılır.
5. Y "Bilim, bilgi" ile kurulanlar ayrı: gök bilimci.	11. Y Üleştirme sayıları yazıyla yazılır: beşer öğrenci.
6. D "Alt" somut bir yer bildirmiyor; bitişik.	

Kaynak: Test yapısı: ÖSYM 2026-YKS Kılavuzu, Tablo 1A. Sorular ve cevaplar: ÖSYM'nin yayımladığı 2018-2026 TYT soru kitapçıkları (Türkçe testi).